PROGRAMMAPLAN AMSTERDAM RAINPROOF

VOORWOORD

Amsterdam Rainproof benut regen als water met waarde. Amsterdam als leefbare stad nu en later met een wolkbreuk die zijn weerga niet kent. Zo'n enorme regenbui gaat er in de komende jaren een keer vallen, tot nu toe hebben we mazzel gehad! De nieuwe KNMI klimaatscenario's van mei 2014 schetsen een toekomst met steeds extremere situaties. Door toenemende temperatuur neemt de hoeveelheid waterdamp in de lucht toe en dat zorgt ervoor dat extreme buien nog heviger worden. Als compacte stad hebben we echter steeds minder sponscapaciteit om de grotere buien op te vangen. Amsterdam moet en kan regenbestendiger als iedereen actief en ondernemend bijdraagt. Met gerichte inspanning en kleinschalige rendabele investeringen kunnen we Amsterdam Rainproof maken en de regen gebruiken om de stad aantrekkelijker en leefbaarder te maken.

Voor je ligt het programmaplan van Amsterdam Rainproof. Het beschrijft de aanpak en uitnodiging om mee te doen aan Amsterdam Rainproof. Samen vormen we een beweging van burgers, ondernemers, ambtenaren en kenniswerkers die de stad regenbestendig maakt. Samen zorgen we ervoor dat Amsterdam beter bestand is tegen extreme regenbuien en gebruiken we regen om de stad mooier en slimmer te maken.

Regenwatergebruik kan een vanzelfsprekend onderdeel zijn van het stedelijk leven. Regen raakt alles en iedereen, gezamenlijk zijn we dus verantwoordelijk voor de oplossingen. Onze ambitie is dat het adequaat omgaan met regenwater, een uitgangspunt wordt van iedereen die werkt aan de stad, de bouw of renovatie van woningen en wijken, de aanleg of herprofilering van straten en parken of aan de inrichting van zijn eigen achtertuin of dak.

De stad Rainproof maken levert alle Amsterdammers wat op. We voorkomen persoonlijke schade en hoge kosten en krijgen als bonus een mooiere stad. Van polderdak tot slimme regenton, voor iedereen is er een manier om bij te dragen aan Amsterdam Rainproof. Laten we snel de eerste stap zetten.

Wij nodigen je van harte uit om mee te doen!

Daniël Goedbloed (trekker & programmamanager Amsterdam Rainproof)

Maarten Claassen (opdrachtgever Waternet)

Binnenkort meer informatie online, contact via info@rainproof.nl

SAMENVATTING

Aanleiding:

De voortgaande verdichting van Amsterdam in combinatie met klimaatverandering zorgen ervoor dat de stad kwetsbaar is voor de gevolgen van extreme neerslag. De inwoners, bedrijven, instellingen en overheid moeten daarom slim(mer) omgaan met hemelwater.

Waternet heeft mede vanuit de hemelwaterzorgplicht het initiatief genomen voor het programma Amsterdam Rainproof, met als doel: meer bewustwording en acceptatie van gevolgen, meer waarde halen uit regenwater, schade door regen voorkomen en het omgaan met extreme regenbuien als vanzelfsprekend in de dagelijkse handelingen en routines te verankeren (te mainstreamen).

Rainproof perspectief:

Amsterdam Rainproof heeft als lange termijn perspectief de stad in 2050 regenbestendig te laten zijn. Om dit te bereiken moeten we nu in actie komen. Het perspectief is dat de stad zodanig is ingericht dat enerzijds hemelwater nuttig wordt gebruikt voor een aantrekkelijke en leefbare stad en anderzijds schade, wateroverlast of negatieve invloeden op de volksgezondheid door (zeer) hevige regen wordt tegengaan of beperkt. Het gaat daarbij zowel om de regenbestendige inrichting van de publieke als de private ruimte(n), die vooral tot stand is gekomen door het toepassen van kleinschalige, fijnmazige oplossingen.

Amsterdam Rainproof werkt stadsbreed vanuit waarde en urgentie.

Doelstelling van het programma:

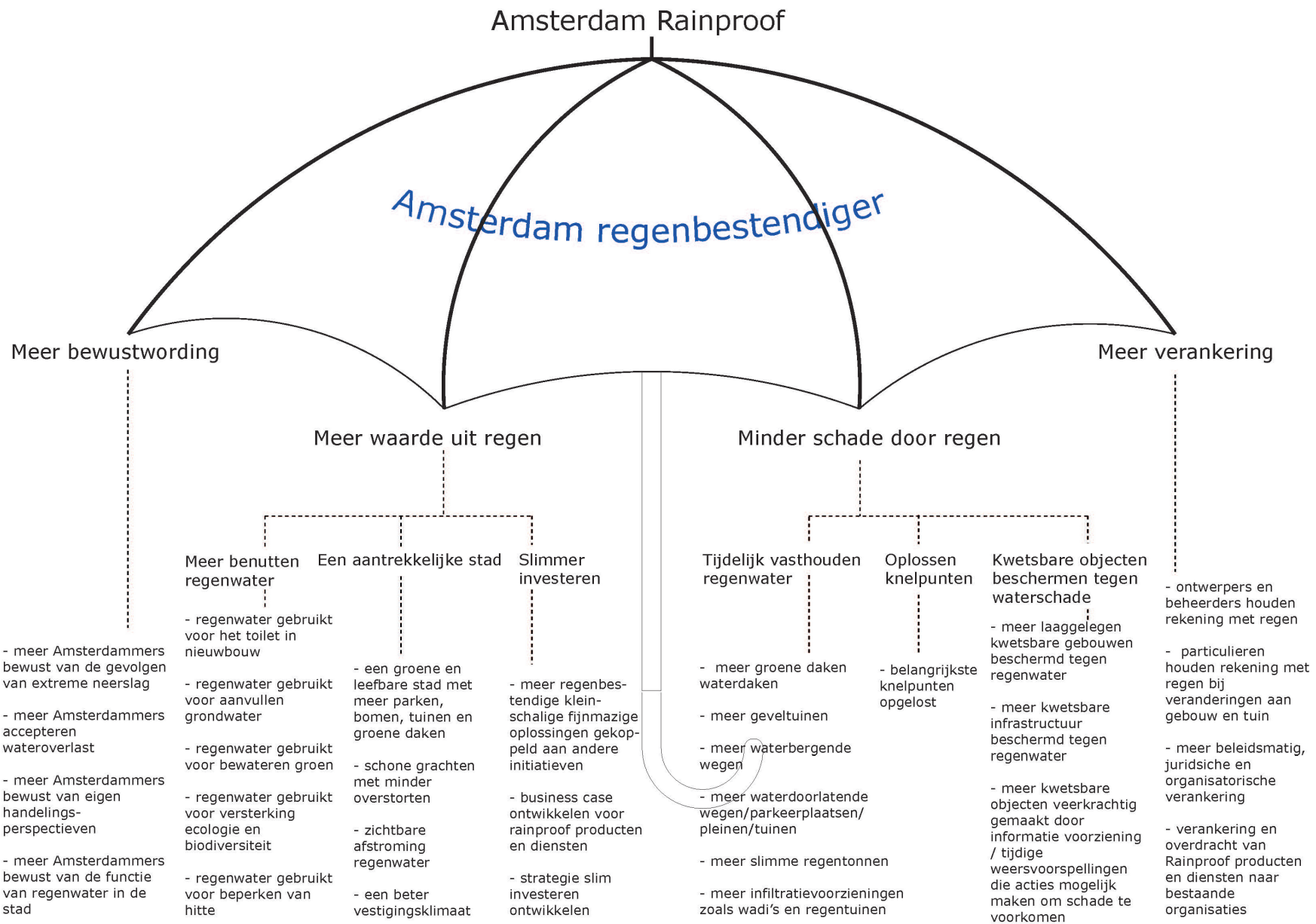
Het hoofddoel van Amsterdam Rainproof is om de stad Amsterdam regenbestendiger te maken. Dit vraagt om veranderingen op vier vlakken: op het mentale , het economische , het fysieke en het organisatorische vlak. Hierdoor: is:

1. ontstaat in de stad meer bewustzijn van de opgave én de wijze waarop een ieder in de stad zelf proactief kan bijdragen aan de oplossing ervan.

2. wordt in de stad meer waarde gecreëerd door slim investeren, regenwater beter te benutten en tegelijkertijd wordt de stad leefbaarder en groener.

3. wordt in de stad wordt slimmer omgegaan met hemelwater, waardoor minder schade optreedt bij (zeer) hevige regenbuien en de sponswerking van de stad is vergroot. Knelpunten zijn opgelost en waardevolle objecten zijn beter beschermd.

4. wordt in de stad regenbestendig denken en doen verankerd in het gedrag en binnen de structuren en werkprocessen van de publieke organisaties.

Amsterdam Rainproof
Amsterdam regenbestendiger
Meer bewustwording
Meer waarde uit regen
Minder schade door regen
Meer verankering
- meer Amsterdammers bewust van de gevolgen van extreme neerslag
- meer Amsterdammers accepteren wateroverlast
- meer Amsterdammers bewust van eigen handelings-perspectieven
- meer Amsterdammers bewust van de functie van regenwater in de stad
Meer benutten regenwater
- regenwater gebruikt voor het toilet in nieuwbouw
- regenwater gebruikt voor aanvullen grondwater
- regenwater gebruikt voor bewateren groen
- regenwater gebruikt voor versterking ecologie en biodiversiteit
- regenwater gebruikt voor beperken van hitte
Een aantrekkelijke stad
- een groene en leefbare stad met meer parken, bomen, tuinen en groene daken
- schone grachten met minder overstorten
- zichtbare afstroming regenwater
- een beter vestigingsklimaat
Slimmer investeren
- meer regenbes-tendige klein-schalige fijnmazige oplossingen gekop-peld aan andere initiatieven
- business case ontwikkelen voor rainproof producten en diensten
- strategie slim investeren ontwikkelen
Tijdelijk vasthouden regenwater
- meer groene daken waterdaken
- meer geveltuinen
- meer waterbergende wegen
- meer waterdoorlatende wegen/parkeerplaatsen/ pleinen/tuinen
- meer slimme regentonnen
- meer infiltratievoorzieningen zoals wadi's en regentuinen
Oplossen knelpunten
- belangrijkste knelpunten opgelost
Kwetsbare objecten beschermen tegen waterschade
- meer laaggelegen kwetsbare gebouwen beschermd tegen regenwater
- meer kwetsbare infrastructuur beschermd tegen regenwater
- meer kwetsbare objecten veerkrachtig gemaakt door informatie voorziening / tijdige weersvoorspellingen die acties mogelijk maken om schade te voorkomen
- ontwerpers en beheerders houden rekening met regen
- particulieren houden rekening met regen bij veranderingen aan gebouw en tuin
- meer beleidsmatig, juridsiche en organisatorische verankering
- verankering en overdracht van Rainproof producten en diensten naar bestaande organisaties

De veranderingen op deze vier bovengenoemde vlakken zijn vertaald naar outputdoelen die meetbaar zijn gedurende de looptijd van het programma. Tijdens het programma worden outcome-indicatoren geïdentificeerd die gebruikt zullen worden als barometer om de regenbestendigheid van de stad te monitoren in de jaren na afloop van het programma.

Principes en strategie:

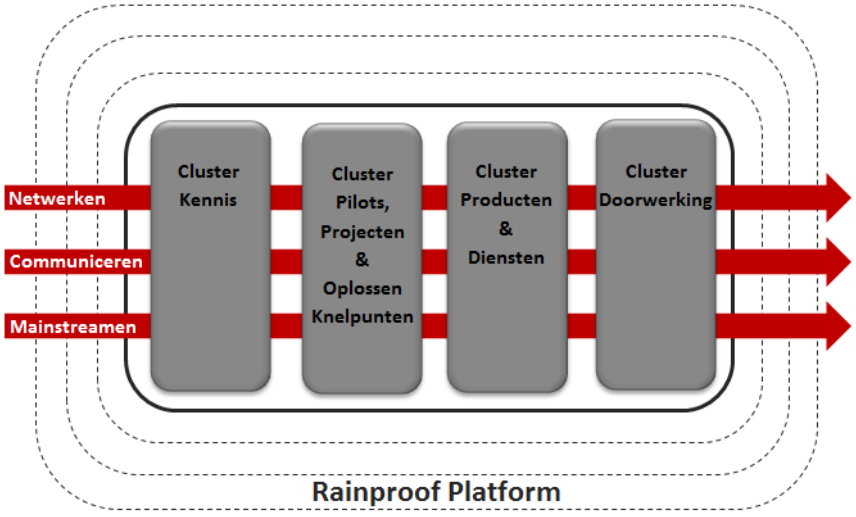
Het programma Amsterdam Rainproof is **tijdelijk**, geeft een impuls en is overdraagbaar. Het werkt **proactief**, wacht niet tot het fout gaat, maar anticipeert slim en praktisch op verwachte hevige regenbuien. Het streeft naar een **gedeeld eigenaarschap** en **ondernemerschap**, **vermijdt grote investeringen** en **sluit aan** bij veranderprocessen en **bestaande netwerken** in de stad. Het gaat **productief** om met onzekerheden. Het **ondersteunt en faciliteert** betrokkenen in de stad. Het waardeert wat al is gedaan en **bouwt voort** op bestaande resultaten. Het **werkt open en transparant.** De verzamelde en gebruikte data en informatie zijn via een digitaal platform openbaar toegankelijk.

Amsterdam Rainproof zet in op het activeren, verbinden en stimuleren van de belangrijkste doelgroepen; bewoners, stadsmakers, ambtenaren, bestuurders, ondernemers en woningbouwcoöperaties. De strategie is erop gericht om aan het eind van de looptijd van het programma een invloedrijk, goed bezocht, breed gedragen en duurzaam Rainproofplatform op te leveren dat dusdanig volwassen geworden is dat de continuïteit geborgd is en de Rainproofgedachte zichzelf blijft ontwikkelen en verspreiden.

Aanpak en fasering:

Voor doelmatigheid en effectiviteit werkt Amsterdam Rainproof vanuit de belangrijke doelgroepen die grote slagen kunnen maken; haakt het aan bij gerelateerde initiatieven en lopende projecten om snel en ingebed resultaat te behalen; zet het in op koplopers en ambassadeurs en faciliteert het in plaats van het zelf te doen.

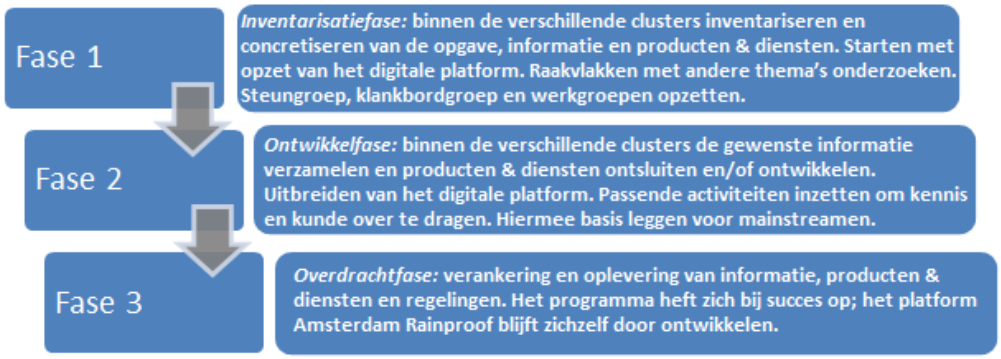
De drie rode draden die door het programma lopen: Netwerken, Communiceren en Mainstreamen liggen ten grondslag aan alle activiteiten en handelingen en dragen bij aan de Amsterdam Rainproofbeweging. De rode draden worden ondersteund vanuit vier thematische clusters (Kennis, Pilots Projecten en Oplossen knelpunten, Producten en Diensten en Doorwerking) die een set aan inspanningen, activiteiten en projecten omvatten.

Binnen het Cluster Kennis worden de benodigde (ruimtelijke) informatie en kennis verzameld en ontsloten om zo de opgave richting doelgroepen te verduidelijken en regenbestendige activiteiten te ondersteunen. Waar nodig worden ook hiaten in kennis aangevuld. Het Cluster Pilots, Projecten en Oplossen knelpunten heeft - naast het aanpakken van de meest urgente wateroverlastgebieden

- als doel om lopende projecten te beïnvloeden om deze Rainproof uit te voeren en zo op korte termijn de benodigde zichtbare resultaten te creëren. Tevens verzamelt en ontsluit het lokale praktijkervaring op het gebied van procesmatige en organisatorische belemmeringen bij Rainproof handelen alsook van duurzame, kosteneffectieve Rainproofoplossingen. Het Cluster Producten en Diensten ontsluit en ontwikkelt gezamenlijk met de doelgroepen effectieve proces-, ontwerp- en technische toolkits en andere benodigde producten en diensten die het Rainproof denken en handelen ondersteunen. In het Cluster Doorwerking ligt de nadruk op het oppakken van en adviseren over de meest urgente aanpassingen in beleid, instrumentarium en organisatie die nodig zijn voor het verankeren van het Rainproof handelen binnen de publieke organisaties.

Het programma kent een doorlooptijd van 1,5 jaar en is daarbij in 3 fases opgedeeld: de Inventarisatiefase, de Ontwikkelfase en de Overdrachtsfase, welke hieronder kort zijn beschreven.

Organisatie:

Aan de basis van het programma staat een **team** van negen personen, dat wordt getrokken door Daniel Goedbloed. Dit team opereert los en zelfstandig van initiatiefnemer Waternet en is gehuisvest in Pakhuis de Zwijger. Waternet faciliteert het team en stelt de nodige middelen beschikbaar. DRO en IBA hebben elk een persoon voor 0,5 – 1 dag per week beschikbaar gesteld om deel te nemen aan het kernteam en intern Rainproof in de organisatie in te bedden. Namens de directie van Waternet is Maarten Claassen aangesteld als **opdrachtgever**. Peter Weesendorp is verantwoordelijk directielid. Maandelijks wordt in het **opdrachtgeversoverleg** de voortgang van het programma gemonitord en wanneer nodig bijgestuurd.

Het kernteam is in de huidige fase (I) nog niet volledig op sterkte. Aanvulling is gewenst op het gebied van assistent programmamanagement, communicatie en ondersteuning.

Voor het programma wordt een steungroep (ambtenaren op hoog niveau), een klankbordgroep (Amsterdamse Regenraad) en indien relevant een stuurgroep ingesteld. Daarnaast kent het programma vele ambassadeurs binnen de gemeente en Waternet die direct of indirect bij het programma betrokken zijn.

Vanuit de verschillende clusters wordt indien nodig per onderwerp een werkgroep opgericht. Deze zijn tijdelijk van aard en heffen zich weer op zodra de betreffende opdracht is uitgevoerd en afgerond.

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord 1

Samenvatting 2

1 Aanleiding en initiatief 8

1.1 Aanleiding 8

1.2 Initiatief programma Amsterdam Rainproof 9

1.3 Beleidkader 9

1.3.1 Breed Water 9

1.3.2 Structuurvisie Amsterdam 2040 10

1.3.3 Strategisch Plan: Amsterdam maakt mogelijk 10

1.4 Strategisch kader en allianties 10

2 Ambitie en doelen 12

2.1 Ambitie Amsterdam Rainproof 12

2.2 VerandER doelen 12

2.3 Sturingsindicatoren programma 15

3 Strategie en principes 16

3.1 Strategie 16

3.2 Principes programma 16

4 Aanpak 17

4.1 Fasering 17

4.2 Rode draden 18

4.2.1 Netwerken 18

4.2.2 Communicatie 20

4.2.3 Mainstreamen 22

4.3 Clusters 22

4.3.1 Cluster kennis 22

4.3.2 Cluster pilots, projecten & oplossen knelpunten 23

4.3.3 Cluster producten & diensten 23

4.3.4 Cluster doorwerking 24

5 Organisatie 25
5.1.1 Opdrachtgever 25
5.1.2 Taakverdeling en samenstelling kernteam 25
5.1.3 Ambassadeurs 26
5.1.4 Steun/stuurgroepen/klankbordgroep 26
6 Middelen 27
6.1 Financiën 27
6.2 Huisvesting 27
7 Planning 28
8 Risico's en risicobeheersing 30

1 AANLEIDING EN INITIATIEF

1.1 AANLEIDING

De voortgaande ruimtelijke ontwikkelingen en inrichting van Amsterdam in combinatie met klimaatverandering zorgen ervoor dat allen in de stad – inwoners, bedrijven, instellingen en overheid – moeten nadenken over het slim(mer) omgaan met hemelwater.

De gemeente Amsterdam voert al 20 jaar een 'compacte stad'-beleid. Door dit beleid vindt een voortdurende verdichting van de stad met bebouwing en wegen plaats, omdat het beleid ook stelt dat het lobbenstad-karakter van Amsterdam niet mag worden aangetast. Het beleid wordt voortgezet tot minimaal 2040 zodat een verdere verdichting van de stad met 70.000 woningen is gepland. Daarnaast is al jarenlang een ontwikkeling gaande om (binnen)tuinen te betegelen om het onderhoud en de kosten ervan beperkt te houden. Beide ontwikkelingen hebben tot gevolg dat de hoeveelheid verhard oppervlak is toegenomen. Bij (hevige) regen leidt dit tot een snellere en directere afstroming van hemelwater naar lager gelegen delen binnen het stedelijk gebied met mogelijke schade aan huizen, winkels, souterrains en overlast in de vorm van ondergelopen straten en tunnels voor het wegverkeer en hulpdiensten.

Klimaatverandering zorgt wereldwijd voor een toename van extreem weer; in West-Europa onder andere in de vorm van (zeer) hevige regenbuien in weinig tijd. In juli 2011 leidde een extreem hevige regenbui in Kopenhagen tot ongeveer 1 miljard euro schade. Er was nog 500 miljoen euro nodig om de stad regenbestendig(er) te maken. Hevige regenbuien zoals in Kopenhagen kunnen overal in Nederland voorkomen. Het is echter niet te voorspellen wanneer zij vallen, waar zij vallen en met welke omvang. Ondanks deze onzekerheden is wel een trend in de effecten van klimaatverandering zichtbaar. In Nederland zijn de tien meest hevige regenbuien allemaal in de afgelopen 15 jaar gemeten. En de verwachting is dat de hevigheid van de regenbuien blijft toenemen.

Een eerste analyse van de situatie in Amsterdam laat zien dat ook onze stad kwetsbaar is voor zeer hevige regenbuien. Vooral in het centrum van de stad is de kans op schade in winkels, souterrains en huizen groot, terwijl juist ook daar veel oppervlaktewater in de vorm van het grachtenstelsel aanwezig is. Schade en overlast als gevolg van zeer hevige regen zoals in Kopenhagen zijn in Amsterdam nog niet opgetreden. Wel hebben zich bij minder extreme buien kleine incidenten voor gedaan, zoals het onderlopen van de Treublaan, diverse kelders en souterrains nabij het Damrak en Rokin en een receptie vloer bij WTC. Toch is het regenbestendiger maken van Amsterdam voor de stad een belangrijke maatschappelijke opgave vanwege de genoemde onzekerheid over de mate waarin en de snelheid waarmee de klimaatverandering optreedt en de voortzetting van het 'compacte stad'-beleid van de gemeente Amsterdam.

Het vergroten van de afvoercapaciteit door grotere buizen van aanwezige rioolsystemen is zeer kostbaar. Zeker in Amsterdam met zijn zeer intensief gebruikte, venige ondergrond. Zo kostbaar dat een dergelijke investering naar verwachting niet opweegt tegen mogelijke schadekosten bij een wolkbreuk. Het is effectiever te zoeken naar plekken in de stad waar hemelwater tijdelijk kan worden opgeslagen en/of de afvoer ervan naar bodem en oppervlaktewater kan worden vertraagd. De stad als spons gebruiken. Plekken als groene daken, (delen van) tuinen en parken en onder straten. Deze insteek heeft als meerwaarde dat hiermee tegelijkertijd wordt bijgedragen aan het aantrekkelijker, mooier, groener en leefbaarder maken van Amsterdam.

1.2 INITIATIEF PROGRAMMA AMSTERDAM RAINPROOF

Waternet heeft het initiatief genomen het programma Amsterdam Rainproof op te zetten, als start van een maatschappelijke beweging om de stad en de stedelingen regenbestendiger te maken. Grondslag voor het initiatief is de gemeentelijke zorgplicht voor doelmatig en doeltreffend afvoeren van hemelwater welke Waternet namens de gemeente Amsterdam uitvoert. In Amsterdam Rainproof wordt dit ingevuld door het faciliteren van de beweging, die na de looptijd van het programma op eigen kracht verder gaat. Amsterdam Rainproof wil in 2014 en 2015 met doelgroepen als huishoudens, bedrijven, instellingen en overheid een platform bouwen om alle Amsterdammers te verleiden tot regenbestendig handelen. Amsterdam Rainproof staat daarmee niet alleen voor het fysiek veranderen van de stad, maar juist ook voor een mentale verandering in het denken en doen (of juist laten) van haar inwoners, haar ondernemers en haar instellingen. Je bent regenbestendig als je bewust bent van de gevolgen, bewust bent van de mogelijkheden en kansen om nuttig met regenwater om te gaan en er naar handelt of juist niet. In het laatste geval accepteer je dan de gevolgen.

Het programma richt zich primair op de opgave van (zeer) hevige regenbuien. Raakvlakken met andere water- en milieuthema's als klimaatadaptatie, grondwateroverlast en –onderlast, waterkwaliteit, waterbestendig maken van de stad, hittebestendigheid en duurzame energie worden alleen benut als er een zinvolle relatie is tussen de processen (bijvoorbeeld communicatie uitingen en of gezamenlijke bijeenkomsten) en doelstellingen en de oplossingen van de andere thema's.

Amsterdam Rainproof richt zich in eerste instantie tot het stedelijk grondgebied van de gemeente Amsterdam. Het past in de 800 jaar lange traditie waarin Amsterdam als verantwoordelijke hoofdstad van Nederland Waterland functioneert: ondernemend en pro-actief. Voor het behoud van deze vooraanstaande positie is een succesvol Amsterdam Rainproof van groot belang. De aanpak van Rainproof is kopieerbaar naar andere steden in Nederland en daarbuiten.

1.3 BELEIDKADER

Het beleidskader voor het uitvoeren van het programma Amsterdam Rainproof wordt gevormd door de volgende door de gemeenteraad vastgestelde documenten:

- *Breed Water, het plan gemeentelijke watertaken Amsterdam 2010-2015*.
- De *Structuurvisie Amsterdam 2040, Economisch sterk en duurzaam*.
- *Strategisch Plan Amsterdam: Amsterdam maakt mogelijk.*

1.3.1 BREED WATER

In het plan *Breed Water* beschrijft de gemeente Amsterdam haar visie op afvalwaterzorg en de bijbehorende invulling van de drie gemeentelijke watertaken rondom stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater.

Centraal staat de visie voor 2050 dat bij de inrichting van het stedelijk gebied rekening wordt gehouden met het veranderende klimaat. De gemeente wil met ontwerpers en beheerders van de openbare ruimte en particulieren optrekken om de gevolgen van klimaatverandering te minimaliseren en de stad klimaatproof te maken en te houden.

Om dit bereiken wil de gemeente de samenwerking met partners verbeteren en komen tot een efficiëntere bedrijfsvoering. Breed Water kondigt daarmee (zonder die naam te noemen) het programma Amsterdam Rainproof aan. In dit kader zijn de afgelopen jaren onder aansturing van een Amsterdam brede ambtelijke werkgroep drie symposia georganiseerd. Het huidige programma

Amsterdam Rainproof is te beschouwen als een volgende fase, met een nieuwe aanpak en aansturing.

1.3.2 STRUCTUURVISIE AMSTERDAM 2040

In 2011 heeft het gemeentebestuur van Amsterdam zijn visie op de ruimtelijke ontwikkeling van de stad tot 2040 vastgesteld. Centraal staat de ambitie Amsterdam zich verder te laten ontwikkelen als kernstad van een internationaal concurrerende, duurzame, Europese metropool. Naast het benutten van economische kansen gaat het ook om een duurzame en aantrekkelijke inrichting van de stad. Een duurzame inrichting van de stad is nodig om te anticiperen op (de effecten van) klimaatverandering.

Het in paragraaf 1.1 genoemde 'compacte stad'-beleid is neergelegd in deze structuurvisie. Het anticiperen op (de effecten van) klimaatverandering betekent dat de stad een water(bergings)opgave naar de toekomst heeft. De structuurvisie agendeert de stedelijke wateropgave voor het slimmer omgaan met regenwater in de openbare en particuliere ruimte. Over het omgaan met extreme neerslag is in de structuurvisie het streven opgenomen om het stedelijke gebied een zodanige veerkracht te geven dat bij een zeer intensieve bui van 50 mm in één uur overlast in huizen of op cruciale verkeerswegen wordt voorkomen, maar tijdelijke hinder als ondergelopen straten acceptabel is. Dit vormt een beleidskader voor Amsterdam Rainproof, ook al richten we ons naar aanleiding van recente gebeurtenissen zelfs op iets extremere buien.

1.3.3 STRATEGISCH PLAN: AMSTERDAM MAAKT MOGELIJK

Het Strategisch Plan is een uitwerking van de Structuurvisie Amsterdam. Het schetst een afwegingskader voor ruimtelijke investeringen en inspanningen voor de komende tien jaar vanaf januari 2014. Een belangrijke aanvulling op de beleidskaders uit de structuurvisie is dat in dit plan de nieuwe rolopvatting van de gemeente is benoemd: stedelijke ontwikkeling mogelijk maken en faciliteren, maar daarbij optimaal aansluiten bij de kracht van de samenleving. Het strategisch plan kiest voor ontwikkeling van gebiedsgericht en integraal werken, waarbij de maatschappelijke opgaven leidend zijn in het denken en doen van de overheid, niet de opgaven van afzonderlijke organisatieonderdelen. De opgave voor de stedelijke ontwikkeling van Amsterdam is om de komende jaren per gebied, per buurt, per opgave, kans of initiatief, flexibel te zijn, de meest effectieve rol aan te nemen en de goede instrumenten in te zetten.

Amsterdam Rainproof zal in zijn aanpak hierbij aansluiten en hierdoor mede ontdekken hoe die nieuwe rol van de overheid optimaal kan worden ingevuld.

1.4 STRATEGISCH KADER EN ALLIANTIES

Actuele ontwikkelingen die belangrijk zijn voor de gemeente Amsterdam of andere partners vormen een (abstracter) strategisch kader voor Amsterdam Rainproof. Het programma kan gebruik maken van de politieke of maatschappelijke aandacht vanuit die ontwikkelingen en tegelijkertijd waarde hebben als praktisch voorbeeld of voorloper die Amsterdam of zijn partners helpt om zich te positioneren als innovatieve stad.

De volgende strategische kaders en allianties zijn het meest waardevol voor Rainproof.

- Het Nationale Deltaprogramma: Amsterdam Rainproof kan een voorbeeld worden voor een nieuwe manier van omgaan met ruimtelijke adaptatie (klimaatbestendige stad), die ook voor andere steden of andere deelonderwerpen als omgaan met hitte, droogte/watertekort en grondwater in de stad gekopieerd kan worden. Dit kan ook benut worden in het innovatieprogramma Klimaatactieve Stad van de Unie van Waterschappen en de Nationale Adaptatiestrategie die Nederland in 2016 gereed wil hebben.

- Amsterdam als proeftuin voor innovatief onderzoek: door actief onderzoek bij praktijken zoals Amsterdam Rainproof, te betrekken, is dit voor beide partijen waardevol. Met name in de ontwikkeling van het nieuwe topinstituut Amsterdam Metropolitan Solutions zijn volop kansen.

- Verhoging van het beperkte waterbewustzijn van Nederlanders: recent heeft het OESO in het rapport "Water Governance in the Netherlands: Fit for the future?" gesignaleerd dat het beperkte waterbewustzijn, met name bij stedelingen, een bedreiging vormt voor het politieke draagvlak voor water. Amsterdam Rainproof kan een bijdrage leveren aan het vergroten van het waterbewustzijn bij bewoners en bedrijven in steden.

- Samenwerking tussen gemeente en waterschap: het Nationaal Bestuursakkoord Water beoogt een verbeterde samenwerking tussen gemeente en waterschap. Amsterdam Rainproof kan hierin een voorbeeld worden.

- De huidige netwerksamenleving met haar veranderende rol van overheid en burger: ook hierin kan Amsterdam Rainproof een voorbeeld zijn voor de nieuwe, meer faciliterende en ondernemende rol van de overheid.

- Nationale en internationale stedelijke klimaatopgave: wereldwijd zoeken meer en meer steden naar bescherming tegen schade door wolkbreuken. Het is een opgave die zelfs meer steden raakt dan het risico op overstromingen uit rivieren en zee. De aanpak en de ontwikkelde diensten en producten van Amsterdam Rainproof zijn potentiele exportproducten. Nu al bezoeken zeer regelmatig internationale delegaties Amsterdam gericht op het thema Rainproof.

2 AMBITIE EN DOELEN

Amsterdam Rainproof initieert de beweging die de stad geleidelijk regenbestendiger moet maken. Dit hoofdstuk schetst de lange termijnambitie van Amsterdam Rainproof, de veranderdoelen van die beweging en de korte termijnsturingsindicatoren om de voortgang van het programma in de komende 1,5 jaar te kunnen sturen.

2.1 AMBITIE AMSTERDAM RAINPROOF

De lange termijn ambitie van Amsterdam Rainproof is dat de stad in 2050 regenbestendig is. De stad is dan zodanig ingericht dat enerzijds hemelwater nuttig wordt gebruikt voor een aantrekkelijke en leefbare stad en anderzijds schade, wateroverlast of negatieve invloeden op de volksgezondheid door (zeer) hevige regen wordt tegengaan of beperkt. Het gaat daarbij om de regenbestendige inrichting van zowel de publieke als de private ruimte(n), die vooral tot stand is gekomen door het toepassen van kleinschalige, fijnmazige oplossingen.

1 Amsterdam Rainproof werkt stadbreed vanuit waarde en urgentie

Het regenbestendig maken van de stad vergt tijd. De verschillende ruimtelijke veranderingen in de publieke en de private ruimte volgen ieder eigen patronen in tijd en plaats. Het meest ideale moment om gewenste aanpassingen in de ruimtelijke inrichting te realiseren, is wanneer de verschillende patronen in tijd en plaats samenkomen. Om dit samenkomen te bewerkstelligen is het nodig dat iedereen bijdraagt aan het regenbestendig maken van de stad. Regenbestendig is dus niet alleen iets dat hoort bij ruimtelijke ingrepen. Het is zeker ook de bewustwording van de handelingsmogelijkheid vanuit ieders privé of professionele sfeer. Bijvoorbeeld door het bewust omgaan met onderhoud en beheer en weten welk risico je op laaggelegen delen loopt.

2.2 VERANDER DOELEN

De lange termijnambitie kan worden opgesplitst in vier veranderdoelen: meer bewustwording en acceptatie van gevolgen, meer waarde halen uit regenwater, schade door regen voorkomen en het omgaan met extreme regenbuien als vanzelfsprekend in de dagelijkse handelingen en routines te verankeren (te mainstreamen). Deze grijpen elk in op een ander vlak van de stad:

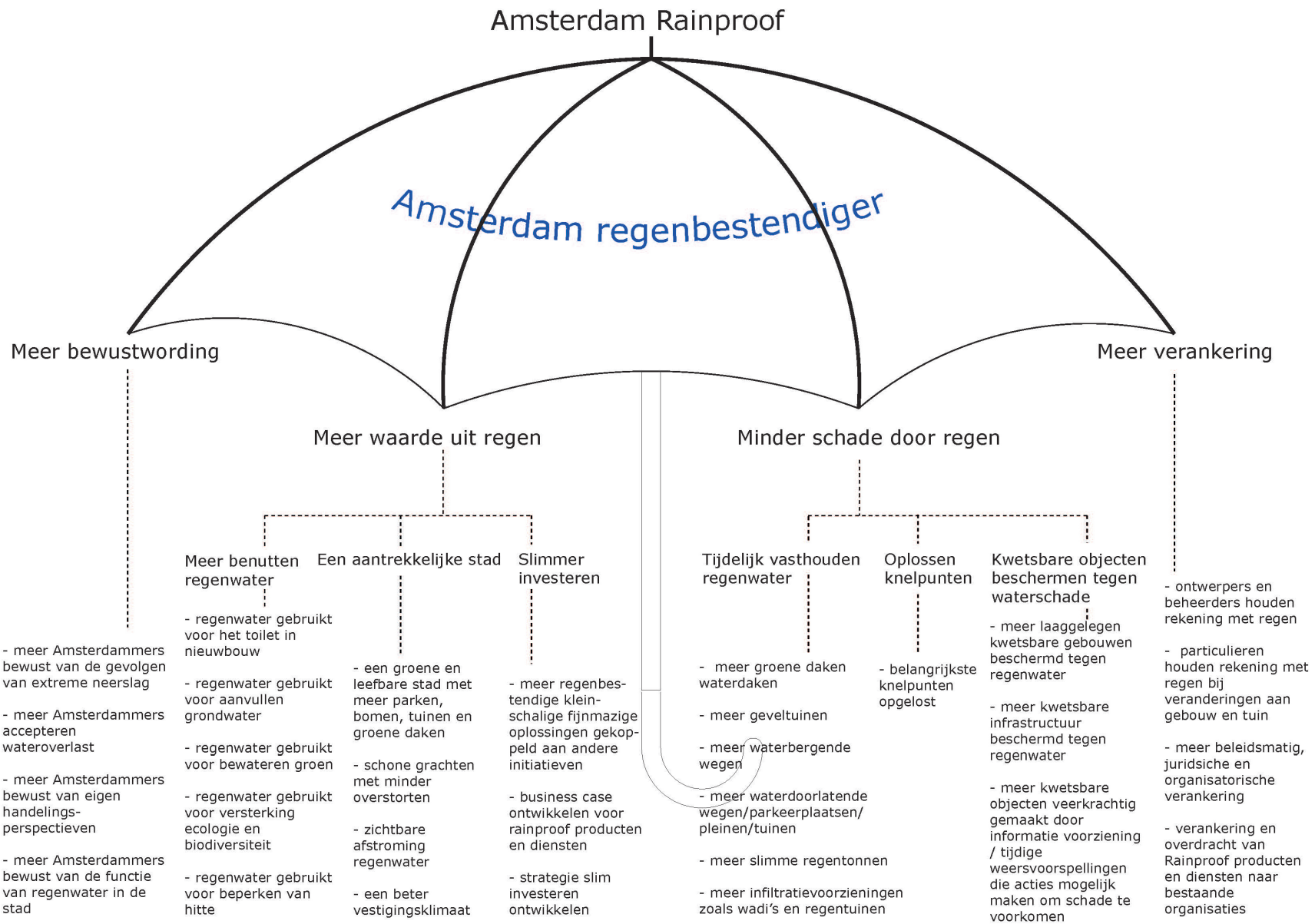
1. Het mentale vlak: er is in de stad meer bewustzijn van de opgave én de wijze waarop een ieder in de stad zelf proactief kan bijdragen aan de oplossing ervan.

2. Het economische vlak: er is in de stad meer waarde gecreëerd door slim investeren in fijnmazige, kleinschalige oplossingen, waarbij hemelwater beter wordt benut voor het oplossen van andere milieu- en waterthema's. De stad wordt hierdoor tegelijkertijd leefbaarder en groener.

3. Het fysieke vlak: er wordt in de stad slimmer omgegaan met hemelwater, waardoor minder schade optreedt bij (zeer) hevige regenbuien en de sponswerking van de stad is vergroot. Knelpunten zijn opgelost en waardevolle objecten zijn beter beschermd. Op alle ruimtelijke ingrepen is de aanpak van Amsterdam Rainproof losgelaten. Er is dus nagedacht over hoe de stad zo effectief mogelijk met een wolkbreuk kan omgaan.

4. Het organisatorische vlak: regenbestendig denken en doen is beter verankerd in het gedrag van de stakeholders in de stad en binnen de structuren en werkprocessen van de publieke organisaties.

Deze vlakken zijn als baleinen van de doelenparaplu op de volgende pagina uitgewerkt in een groot aantal subdoelen. Het intensieve en kortdurende programma Amsterdam Rainproof wil de komende 1,5 jaar de beweging in al deze vier vlakken stimuleren, ontwikkelen en verankeren.

Amsterdam Rainproof
Amsterdam regenbestendiger
Meer bewustwording
Meer waarde uit regen
Minder schade door regen
Meer verankering
Meer benutten regenwater
Een aantrekkelijke stad
Slimmer investeren
Tijdelijk vasthouden regenwater
Oplossen knelpunten
Kwetsbare objecten beschermen tegen waterschade
- meer Amsterdammers bewust van de gevolgen van extreme neerslag
- meer Amsterdammers accepteren wateroverlast
- meer Amsterdammers bewust van eigen handelings-perspectieven
- meer Amsterdammers bewust van de functie van regenwater in de stad
- regenwater gebruikt voor het toilet in nieuwbouw
- regenwater gebruikt voor aanvullen grondwater
- regenwater gebruikt voor bewateren groen
- regenwater gebruikt voor versterking ecologie en biodiversiteit
- regenwater gebruikt voor beperken van hitte
- een groene en leefbare stad met meer parken, bomen, tuinen en groene daken
- schone grachten met minder overstorten
- zichtbare afstroming regenwater
- een beter vestigingsklimaat
- meer regenbes-tendige klein-schalige fijnmazige oplossingen gekop-peld aan andere initiatieven
- business case ontwikkelen voor rainproof producten en diensten
- strategie slim investeren ontwikkelen
- meer groene daken waterdaken
- meer geveltuinen
- meer waterbergende wegen
- meer waterdoorlatende wegen/parkeerplaatsen/ pleinen/tuinen
- meer slimme regentonnen
- meer infiltratievoorzieningen zoals wadi's en regentuinen
- belangrijkste knelpunten opgelost
- meer laaggelegen kwetsbare gebouwen beschermd tegen regenwater
- meer kwetsbare infrastructuur beschermd tegen regenwater
- meer kwetsbare objecten veerkrachtig gemaakt door informatie voorziening / tijdige weersvoorspellingen die acties mogelijk maken om schade te voorkomen
- ontwerpers en beheerders houden rekening met regen
- particulieren houden rekening met regen bij veranderingen aan gebouw en tuin
- meer beleidsmatig, juridsiche en organisatorische verankering
- verankering en overdracht van Rainproof producten en diensten naar bestaande organisaties

2.3 STURINGSINDICATOREN PROGRAMMA

Om de voortgang van het programma Amsterdam Rainproof te bewaken is maandelijks overleg met de opdrachtgever en wordt er een wekelijkse update-email gestuurd met daarin een overzicht van wat de afgelopen week gedaan is en wat de plannen voor de volgende week zijn. Ook zal met enige regelmaat (in elk geval voor afronding van elke fase) de directie van Waternet worden betrokken bij de voortgang.

Tijdens de looptijd van het programma zal voornamelijk gestuurd worden op output, omdat het meten van outcome gedurende de korte looptijd niet zinvol is. Tijdens het programma worden outcome-indicatoren geïdentificeerd die het succes van de beweging in de jaren daarna volgt.

Voorgestelde sturingsindicatoren zijn:

Meer bewustwording	9/2014	3/2015	9/2015
Aantal hits digitale platform	1000	10.000	25.000
Aantal volgers Twitter	0	500	800
Aantal likes Facebook	100	1000	2500
Aantal bijeenkomsten met ARP op programma of ingebracht	20	70	100
Aantal gevoerde netwerkgesprekken	150	270	380
Aantal maal ARP genoemd op groot podium (PdZ of vergelijkbaar)	25	50	75
Aantal maal ARP genoemd door lokale media (Parool, AT5 e.d.)	1	5	10
Meer waarde uit regen			
Aanwezige kennis en inzichten ontsloten via platform	20%	80%	100%
Model businesscase ontwikkeld en gedeeld	0	50%	100%
Aantal Rainproof-praktijkvoorbeelden	5	20	60
Minder schade door regen			
Belangrijkste knelpunten in beeld	75%	100%	100%
Aantal prioritaire knelpunten opgelost	0	5	20
Handelingsperspectief kwetsbare objecten	0	60%	100%
Meer verankering			
Alle relevante RVE-directeuren onderschrijven Rainproof	20%	100%	
Rainproof genoemd in collegeakkoord	100%		
Aantal professionals dat geactiveerd is	0	100	1000
Rainproof prioritaire beleidsaanpassingen gereed voor besluitvorming	0	40%	100%
Voorstel verankering faciliteren Amsterdam Rainproof in organisatie	0	0	100%

3 STRATEGIE EN PRINCIPES

3.1 STRATEGIE

Amsterdam Rainproof is een kort lopend programma, maar met lange termijn ambitie. Na de looptijd van het programma van 1,5 jaar zal Amsterdam fysiek gezien nog niet regenbestendig zijn, maar is het gedachtengoed wel bij de organisaties, instellingen, bedrijven en inwoners ingebed. Na anderhalf jaar zijn de belangrijkste stakeholders zich bewust van het feit wat regenbestendig zijn betekent en weten zij hoe zij daarnaar kunnen handelen en waar zij informatie kunnen vinden en uitwisselen.

Gekozen is voor een netwerk aanpak waarbij een platform wordt opgezet dat goed past bij de principes van het programma. Het is flexibel en schaalbaar doordat het snel en klein start en in de tijd structureel wordt uitgebouwd.

Amsterdam Rainproof zet in op het activeren, verbinden en stimuleren van stakeholders. Door het creëren van een (digitaal) netwerk als platform waarop het uitwisselen van kennis, ervaring en tools rondom het waterthema van (zeer) hevige regenbuien centraal staat. De benodigde aangeboden informatie, producten en diensten en organisatorische verankeringen worden als coproductie vormgegeven. Dit ondersteunt het gedeelde eigenaarschap, het verstrekken van duurzame maatregelen en het verankeren in de bestaande processen.

De strategie voor het verankeren van een duurzame beweging is om aan het eind van de looptijd van het programma een invloedrijk, goed bezocht, breed gedragen en zelfstandig draaiend Rainproofplatform op te leveren dat dusdanig volwassen geworden is dat de Rainproofgedachte zichzelf blijft ontwikkelen en verspreiden. Na 1,5 jaar is de verandering in gang gezet. De Rainproofbeweging heeft zoveel momentum gekregen dat deze niet meer stopt, het is een vanzelfsprekendheid geworden.

3.2 PRINCIPES PROGRAMMA

Amsterdam Rainproof werkt vanuit de volgende leidende principes:

- Het programma is **tijdelijk**, geeft een impuls en is overdraagbaar.
- Amsterdam Rainproof werkt **proactief**: niet wachten tot het fout gaat, maar slim en praktisch anticiperen op verwachte hevige regenbuiten.
- **Gedeeld eigenaarschap** van de opgave en het oplossen ervan, in het huidige en toekomstige ontwerp en beheer van de openbare ruimte, de private terreinen en het watersysteem.
- **Vermijden** van grote investeringen waar mogelijk. Ingezet wordt op fijnmazige, kleinschalige oplossingen.
- Ontwikkelen van **ondernemerschap** dat aansluit bij de koopmansgeest van Amsterdam.
- **Aansluiten** bij veranderprocessen van en in de stad. De nieuwe rol van de overheid, bedrijfsleven en de burger, bottom-up initiatieven en de wens naar zelfvoorzienendheid staan hierbij centraal.
- Aansluiten bij **bestaande netwerken** waarin wij deze netwerken van inwoners, bedrijven/instellingen en overheid met elkaar verbinden, inspireren en faciliteren.
- **Productief** omgaan met onzekerheden, zowel met sociaal maatschappelijke, politieke, als klimatologische onzekerheden.
- **Ondersteunen en faciliteren** van betrokkenen in de stad, zodat zij hun investeringen regenbestendig(er) kunnen maken.
- **Waarderen** wat al is gedaan en **voortbouwen** op bestaande resultaten. Initiatiefnemers een podium geven om bestaande en toekomstige resultaten te laten zien.
- **Transparant en open werken.** De verzamelde en gebruikte data en informatie zijn via een digitaal platform openbaar toegankelijk.

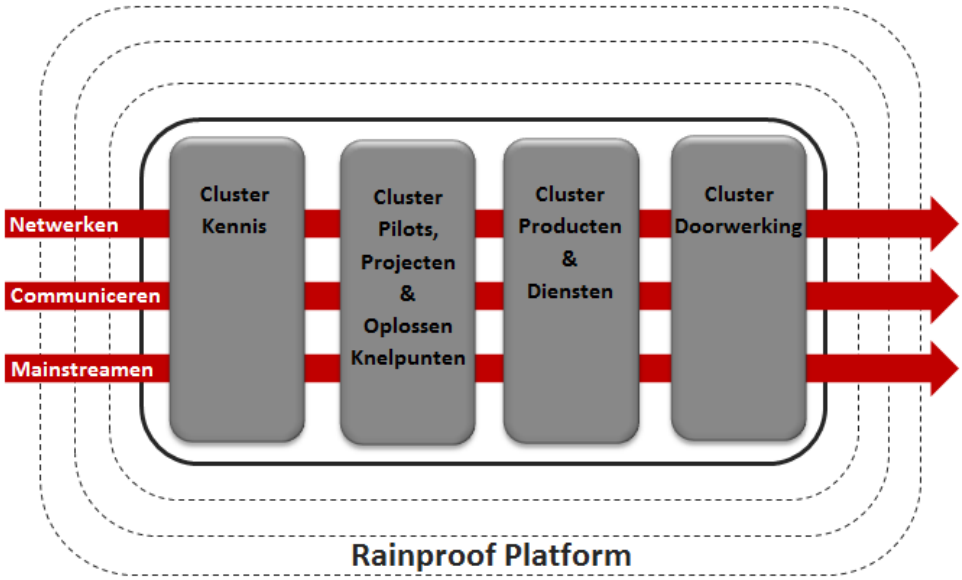
4 AANPAK

Vanuit doelmatigheidsoverwegingen en effectiviteit zijn voor de aanpak de volgende strategische keuzes gehanteerd:

- Werken vanuit belangrijke doelgroepen die grote slagen kunnen maken.
- Aanhaken bij gerelateerde initiatieven en lopende projecten om snel en ingebed resultaat te behalen.
- Inzetten op koplopers en faciliteren van ambassadeurs.
- Faciliteren in plaats van zelf doen waarbij faciliteren keihard werken is om anderen in staat te stellen om het zelf te doen.

Het kernteam is vanaf januari 2014 direct aan de slag gegaan om de stad regenbestendiger te maken, nog voordat het programma volledig uitgewerkt was. Dit om kansen niet te missen in lopende projecten, bij andere initiatieven, bij evenementen en tijdens ontmoetingen met stakeholders. Tegelijkertijd is de aanpak van het programma uitgewerkt.

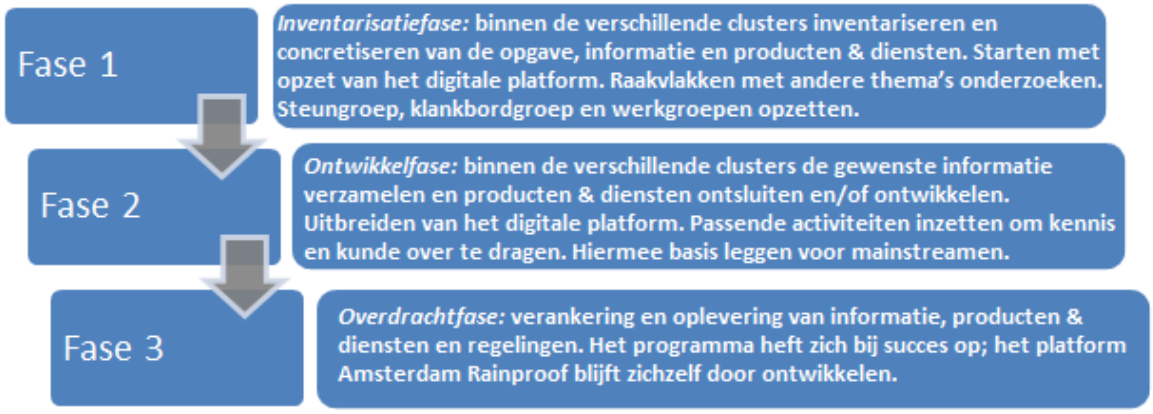
In de aanpak voor het programma in de komende 1,5 jaar is gekozen voor een fasering in drie perioden van een half jaar, vier doel ondersteunende clusters van activiteiten en drie rode draden die gedurende de hele looptijd bepalend zijn voor de manier waarop die activiteiten worden uitgevoerd.

3 Aanpak van platform met rode draden en clusters

4.1 FASERING

Amsterdam Rainproof wordt in 3 fasen uitgevoerd aan de hand van vier clusters van activiteiten en drie doorgaande rode draden. Wij duiden hier de verschillende fasen aan:

Aan het eind van de inventarisatiefase en de ontwikkelfase zijn afrondende werksessies gepland waarin de conclusies van de vorige fase en de doorstart naar de volgende fase besproken en vastgelegd worden.

4.2 RODE DRADEN

Door het programma lopen die rode draden die ten grondslag liggen aan alle activiteiten en handelingen, die bijdragen aan de Amsterdam Rainproof beweging. Het gaat hierbij om:

1. Netwerken
2. Communiceren
3. Mainstreamen

4.2.1 NETWERKEN

Door netwerken kan het programma Amsterdam Rainproof een katalysator zijn voor een duurzame, zichzelf in standhoudende beweging waarin met de nodige verbindingen en toegankelijkheid gedeeld eigenaarschap van opgave en oplossingen kan ontstaan. Gedurende de looptijd van het programma Amsterdam Rainproof fungeert het kernteam als een spin in het web voor het leggen van verbindingen en het activeren, inspireren en faciliteren van de belangrijke doelgroepen. Door open en transparant met een duidelijke boodschap naar buiten te treden waarborgt het kernteam de doelen van het programma.

De activiteiten onder netwerken zijn onderverdeeld in een aanpak voor:

- doelgroep benadering
- het leggen van de essentiële verbindingen met andere programma's, thema's en projecten
- het benutten en oogsten van netwerkmomenten

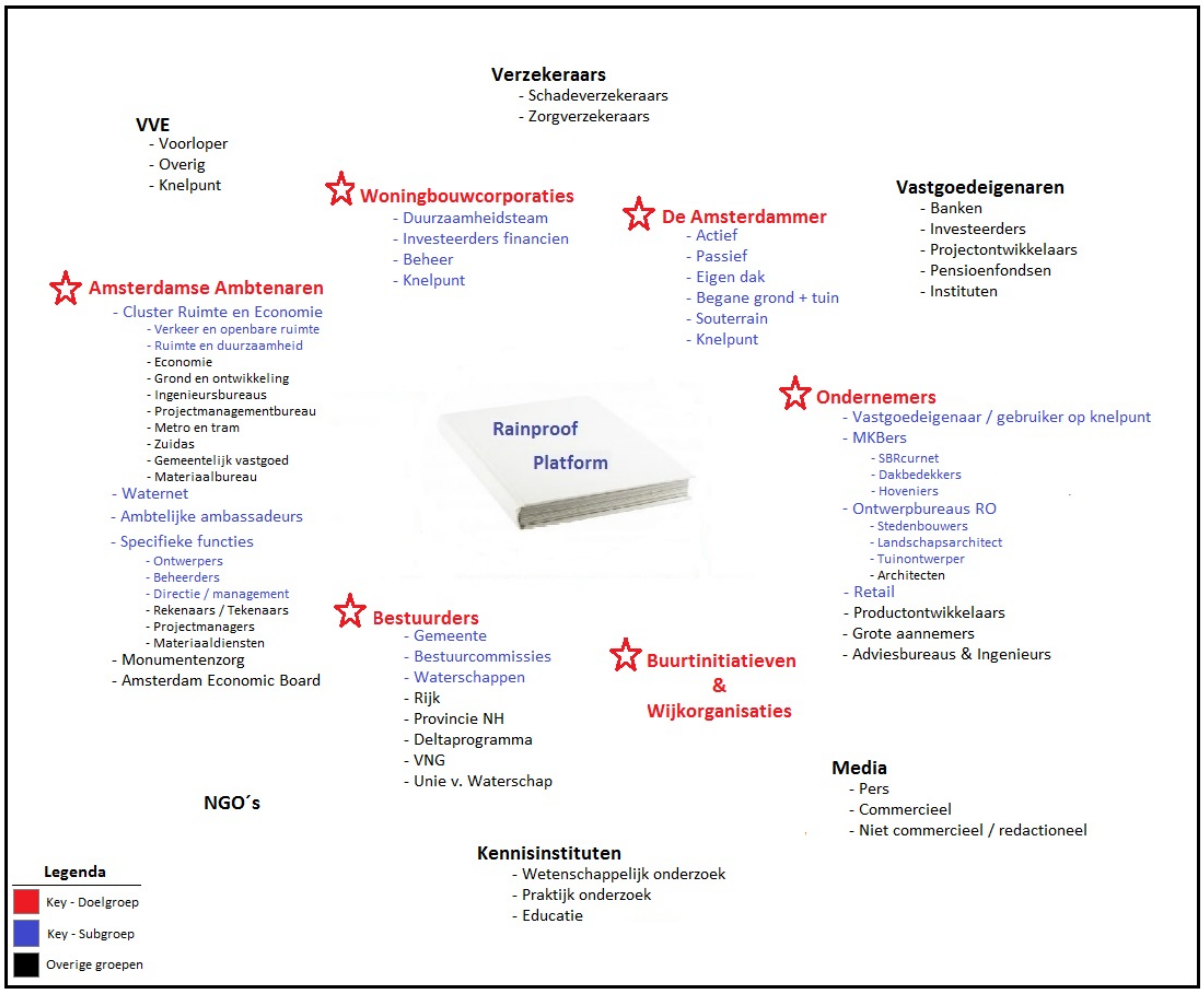
4.2.1.1 DOELGROEPBENADERING

Amsterdam Rainproof werkt vanuit de belangrijke Amsterdamse doelgroepen naar de doelstellingen toe. Om Amsterdam Rainproof stads-breed te laten slagen is het nodig dat de alle doelgroepen actief meewerken en bijdragen.

In de eerste fase van het programma is een doelgroepenanalyse uitgevoerd om te bepalen welke doelgroepen het belangrijkste zijn voor het bereiken van de meeste doelstellingen van het programma (zie bijlage 1 voor de uitgebreide analyse). Per doelgroep is uitgewerkt: wie daaronder vallen (subgroepen), wat hen drijft, wat men kan en waar men vatbaar voor is. Daarnaast zijn

onze verwachtingen van de doelgroep en de manier waarop we die kunnen stimuleren beschreven. Deze aannames zullen tijdens de inventarisatiegesprekken (zie hieronder) getoetst worden.

Onderstaand figuur maakt het brede doelgroepen veld inzichtelijk en geeft de zes belangrijke doelgroepen: **Amsterdamse bewoners, woningbouw coöperaties, ambtenaren, bestuurders, buurtinitiatieven & wijkorganisaties en ondernemers** weer.

4 Overzicht belangrijkste doelgroepen en veld van doelgroepen

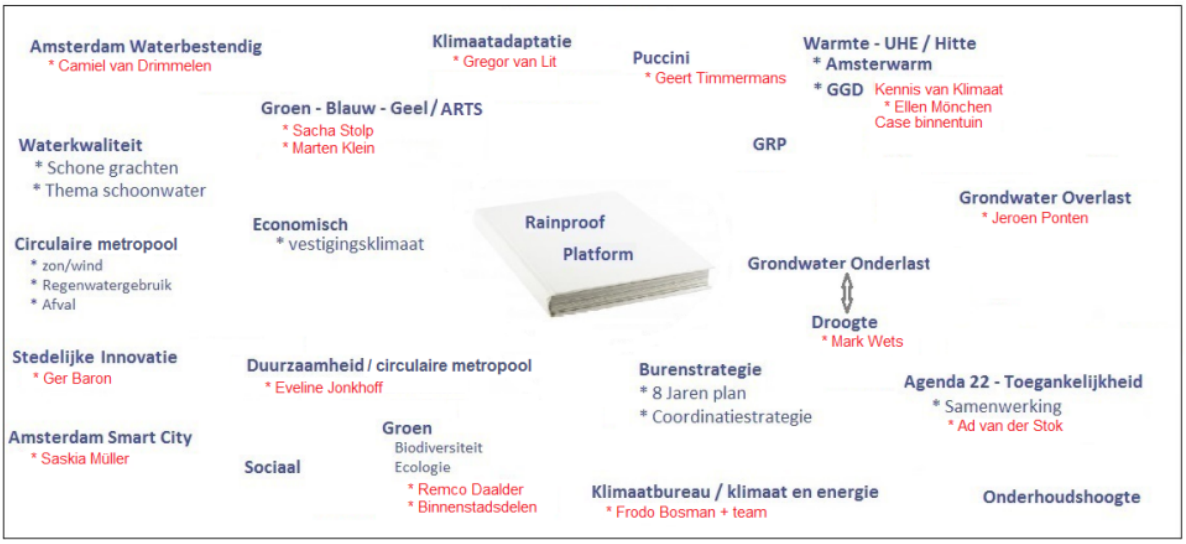
Deze doelgroepen worden als eerste benaderd en met hen wordt geïnventariseerd naar hun behoefte aan kennis, producten en diensten om tot regenbestendig handelen over te gaan, zodat zijzelf bepalen welke producten en diensten ontwikkeld/ontsloten gaan worden. Daarnaast leveren deze gesprekken belangrijke input voor de communicatiestrategie en helpen zij met het formuleren van een effectieve mainstreamaanpak.

In het kernteam zitten accountmanagers van de doelgroepen. Zij voeren en vervolgen de gesprekken in elke fase.

- Inventarisatiefase: oriënterende gesprekken
- Ontwikkelfase: voorlopers betreffende doelgroep worden aan het begin van deze fase aan Amsterdam Rainproof verbonden
- Overdrachtfase: de rol van de betreffende doelgroep wordt aan het begin van deze fase in het platform bestendigd.

4.2.1.2 VERBINDINGEN

Amsterdam Rainproof zoekt, waar mogelijk, voor kosten effectieve oplossingen en waarde creatie naar slimme koppelingen en verbindingen (zie afbeelding). In de eerste maanden zijn gesprekken gevoerd met de belangrijkste verbindingen om te kijken waar inhoudelijk, thematische en procesmatige koppelingen te maken zijn. Tevens leert Amsterdam Rainproof van andere programma's met vergelijkbare doelgroepen, thematieken en of processen. De wens is om Amsterdam Rainproof bij zoveel mogelijke kansrijke programma's te laten aanhaken zonder de focus van het doel om Amsterdam regenbestendig te maken uit het oog te verliezen.

5 Overzicht verbindingen en gelegde contacten

4.2.1.3 BENUTTEN EN OOGSTEN VAN NETWERKMOMENTEN

Voor het creëren van bewustwording en breed gedragen netwerk is Amsterdam Rainproof door middel van een kernteam lid of ambassadeur aanwezig bij belangrijke evenementen, zowel grootschalige publieksevenementen als publieke debatten. De gekozen evenementen concentreren zich voornamelijk op Amsterdam. De grote publieksevenementen worden vanuit de communicatie-strategie gekozen. Via het brede netwerk en het bijhouden van de agenda's van de belangrijke debatcentra in Amsterdam worden de andere evenementen geselecteerd. Ondanks de lokale focus zullen de nationale en of internationale symposia en evenementen bijgehouden worden en indien belangrijk benut worden.

Om behaalde successen te ontsluiten maakt het kernteam gebruik van een logboek. Hierin worden de evenementen, vergaderingen, publicaties en andere successen genoemd. Ook worden de vervolgacties daarin bijgehouden. Zie bijlage 3 voor een voorbeeld van het logboek.

4.2.2 COMMUNICATIE

Een zichtbaar Amsterdam Rainproof is noodzakelijk voor het behalen van de programmadoelen en het duurzaam verankeren van Rainproof. Ook geeft het de betrokkenen, bewoners, ondernemers, kenniswerkers en ambtenaren mogelijkheid om zichzelf te presenteren. Om dit te bereiken is in samenwerking met een extern communicatiebureau een communicatiestrategie opgesteld en het kernverhaal geschreven. Tegelijkertijd wordt er nu gewerkt aan de huisstijl / het beeldmerk van Amsterdam Rainproof en de opzet van het digitale platform. Dit zijn communicatiemiddelen die ook na de afsluiting van het programma Amsterdam Rainproof kunnen voortbestaan.

De communicatiestrategie is op hoofdlijnen, zodat deze gedurende de loop van het programma steeds verder kan worden ontwikkeld en gedetailleerd naar in aanpak en invulling.

4.2.2.1 COMMUNICATIEPRINCIPES

De belangrijkste principes van de communicatiestrategie zijn:

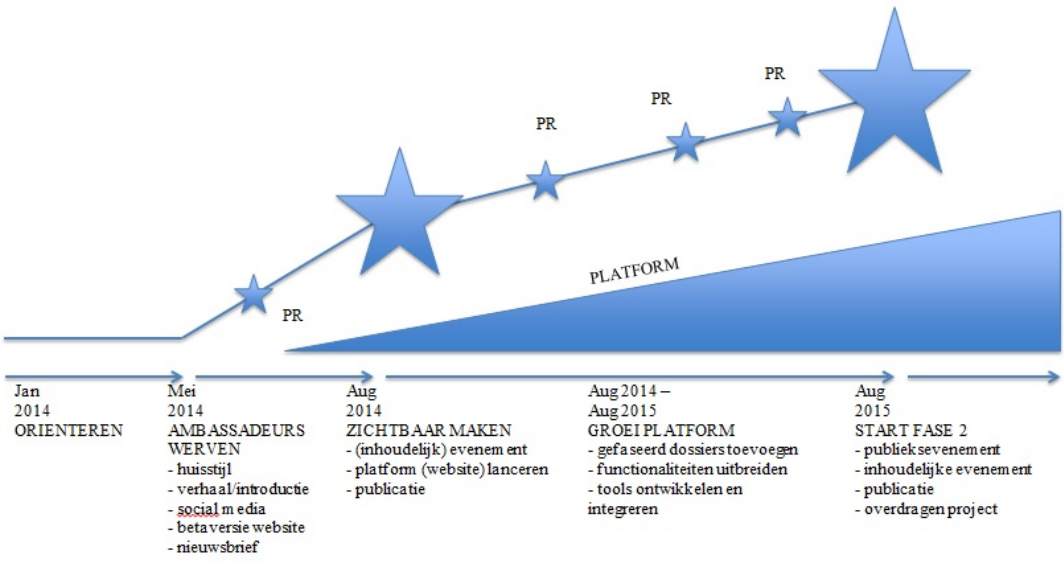
- Urgentie met handelingsperspectief
- Verleiden vanuit de waarde van regenwater
- Communiceren vanuit de content (aangevuld met beeld en gevoel)
- Samenwerken met anderen
- Anderen laten schitteren met Rainproof.

Binnen de communicatie-uitingen is aandacht en waardering voor wat er al gedaan is en wat anderen doen dat past in het Rainproof-principe.

4.2.2.2 COMMUNICATIEMIDDELEN EN -ACTIES

De specifieke communicatiemiddelen en acties zijn onderverdeeld in:

- Algemene communicatie - o.a. merk en huisstijl, ontwikkeling van website tot online platform, een redactionele formule met daarin ook praktische aanwijzingen voor *tone of voice*, specifieke woorden en handelingswijze van bronvermelding en een introductiemiddel (animatie/boekje/filmpje of manifest).
- Persoonlijke communicatie met daarin een rol voor social media (twitter, facebook, linkedin), nieuwsbrief en database.
- Dossiers gericht op thema en of doelgroep om snel van inhoud naar concrete acties over te kunnen gaan met daarin een aansprekende probleemstelling/oplossing, achtergrondinformatie, ruimte voor feedback, concrete oplossing (i.s.m anderen) en eventueel een aantal alternatieven.
- PR - waarin naast PR voor specifieke (aan de dossiers gerelateerde) onderwerpen gewerkt wordt met twee vormen van PR: anticiperen op actualiteit van verwachte onverwachte momenten (bij hevige regen in Amsterdam, extreme bui in omgeving en ongekende extreme bui in Amsterdam) en aanhaken op de momenten van anderen om gezamenlijk naar buiten te treden (bijv. Wereldwaterdag, Week van de stad, Week van de duurzaamheid).
- Specifieke communicatie voor specifieke doelgroepen - middelen worden onderzocht in de inventarisatiegesprekken en bijeenkomsten van de belangrijkste doelgroepen en hun ambassadeurs.

6 planning communicatie

4.2.3 MAINSTREAMEN

Om Amsterdam Rainproof als programma te laten slagen is het van groot belang dat omgaan met extreme neerslag in alle dagelijkse handelingen en routines van de stad vanzelfsprekend en verankerd is (gemainstreamed is). Het mainstreamen maakt dat, wanneer het programma Amsterdam Rainproof stopt, regenbestendig gedrag en regenbestendige maatregelen duurzaam worden gewaarborgd. Het is een middel om de lange termijnsvisie van een regenbestendige stad in 2050 in te vullen, maar voor het programma Amsterdam Rainproof is het een van de hoofddoelen.

In de bestuurskunde is veel onderzoek gedaan naar effectief mainstreamen. Het kernteam zal samen met de onderzoeksspecialisten gericht op effectief mainstreamen binnen klimaatadaptatie naar de kansen en risico's van mainstreamen kijken.

Het mainstreamen moet zowel in het publieke veld als in het private veld plaatsvinden. Het thematische Cluster Doorwerking richt zich specifiek op de beleidsmatige, juridische en organisatorische verankering binnen de publieke organisaties (zie hieronder). Effectieve mainstream activiteiten binnen het private veld worden gezamenlijk met de doelgroepen geïnventariseerd.

4.3 CLUSTERS

Het kernteam werkt vanuit kleine blokjes naar gerichte doelstellingen toe. Het programma is daarvoor opgedeeld in vier thematische doelondersteunende clusters **Cluster Kennis, Cluster Projecten, pilots en oplossen knelpunten, Cluster Producten en diensten en Cluster Doorwerking**. Elk cluster is gericht is op het realiseren van (een deel van) de programmadoelen. Elk omvat daartoe een set van inspanningen, projecten en activiteiten. Elk cluster wordt getrokken door één van de kernteamleden, mogelijk ondersteund door nog een ander kernteamlid.

4.3.1 CLUSTER KENNIS

Het Cluster Kennis is het cluster waarbinnen wij relevante (ruimtelijke) informatie verzamelen en bewerken voor het ondersteunen van de activiteiten vanuit het kernteam én het verduidelijken van de opgave richting doelgroepen. Het verstrekt de benodigde informatie voor de communicatie en heeft daardoor een belangrijke rol in het creëren van bewustwording.

Trekker vanuit kernteam Eljakim Koopman (i.s.m. Daniel Goedbloed)

Doel(en) cluster:

- Het verzamelen en beschikbaar stellen van alle benodigde (ruimtelijke) informatie voor het uitvoeren van programma-activiteiten binnen de andere clusters.
- Het waar nodig aanvullen van hiaten in de benodigde kennis.
- Het via het digitaal platform ontsluiten en presenteren van alle beschikbare kennis en informatie aan het publiek.

Clusterproducten:

- Amsterdam-breed wateroverlastmodel. Het betreft een gevalideerd model, waarin het rioolwatersysteem is geïntegreerd in een wateroverlastmodel. Dit model moet inzicht bieden in de 20 meest urgente knelpunten in de stad.
- Amsterdam Future Weather. Een voorspellingsmodel voor het aanduiden van toekomstige, zeer extreme neerslag op lokaal schaalniveau.
- Stresstest Amsterdam; bij welke neerslaggebeurtenis gaat het voor Amsterdam mis (september 2014).
- Kaartbeelden van wateroverlast locaties, kritische infrastructuur en objecten, pilots en kansen voor inzetten van specifieke producten en diensten.

- Informatiebladen met de specificaties van bestaande hemelwater verwerkende technieken die door producten en diensten effectief ontsloten worden.

4.3.2 CLUSTER PILOTS, PROJECTEN & OPLOSSEN KNELPUNTEN

Dit cluster omvat de activiteiten die een (nauwe) relatie hebben met praktijkvoorbeelden en lopende projecten in de stad. Via het bestaande netwerk van planadviseurs Waternet zullen kansen en projecten geïnventariseerd worden. In een actieve dynamische longlist zal de voortgang van lopende projecten (daken, private omgeving, publieke openbare ruimte) bijgehouden worden.

Trekker vanuit kernteam Kasper Spaan

Doel(en) cluster:

- Het via het digitaal platform ontsluiten van succesvolle pilots en lopende projecten.
- Het verzamelen en ontsluiten van praktijkervaring over duurzame, kosteneffectieve, kopieerbare oplossingen (ism Cluster Producten en Diensten).
- Het verzamelen en ontsluiten van praktijkervaringen over procesmatige belemmeringen bij Rainproof handelen (in verbinding met Cluster Doorwerking).
- Het oplossen van een aantal meest urgente knelpunten.

Clusterproducten:

- Een breed portofolio van gerealiseerde projecten, lopende pilots en ruimtelijke kansen in de stad om de inrichting regenbestendig te maken (longlist projecten en kansen). Dit overzicht wordt gedurende het programma continu bijgehouden. Ambitie is deze te vertalen naar de GIS-omgeving van het digitale platform (afstemmen met Cluster Kennis).
- Deze lijst zal op het digitale platform via een redactie enthousiasmerende voorbeelden en verhalen opleveren voor inspiratie van andere belanghebbenden.
- Een overzicht van de leerpunten en de mogelijke doorwerking ervan in activiteiten binnen het programma.

4.3.3 CLUSTER PRODUCTEN & DIENSTEN

Dit is het cluster waarin producten en diensten worden ontsloten en zo nodig ontwikkeld die helpen bij het Rainproof denken en handelen van de verschillende doelgroepen ten gunste van het regenbestendig maken van de stad.

Trekker vanuit kernteam Lot Locher (i.s.m Tjerron Boxem)

Doel(en) cluster:

- Samen met doelgroepen inventariseren, analyseren en co-produceren van effectieve producten en diensten.
- Het beschikbaar hebben van proces-, ontwerp- en/of technische toolkits gericht op specifieke doelgroepen en overdragen naar bestaande organisaties.
- Het beschikbaar hebben van games en apps voor regenbestendig denken en handelen
- Het ontsluiten van de verzamelde documentatie over Rainproof oplossingen in een vorm passend bij de verschillende doelgroepen.

Clusterproducten:

- Ontwikkelde/ontsloten proces-, ontwerp- en technische toolkits voor de verschillende doelgroepen.
- Ontwikkelde/ontsloten games en apps voor het bredere publiek.

- Indien gewenst door doelgroepen een openbare bibliotheek voor extern gebruik met informatie over Rainproof ontwikkelingen, oplossingen en producten. De externe bibliotheek komt voort uit een interne bibliotheek en krijgt een plek op het digitale platform.
- En wat nodig blijkt op grond van onderzoek uit de inventarisatiefase.

4.3.4 CLUSTER DOORWERKING

Dit cluster richt zich op de verankering van Rainproofhandelen om een duurzame beweging na het einde van het programma Amsterdam Rainproof te waarborgen. De volledige doorwerking gaat plaatsvinden na het afsluiten van het programma.

Trekker vanuit kernteam **Paulien Hartog**

Doel(en) cluster:

- Het oppakken van de meest urgente aanpassingen in beleid en instrumentarium voor het doorwerken van Amsterdam Rainproof. Tijdens de duur van het programma ligt de focus op voorbereiding van de besluitvorming en mogelijk het uitwerken van de aanpassingen.
- Het adviseren over het doorwerken van Amsterdam Rainproof in de gemeentelijke organisatie.

Clusterproducten:
- Een lijst met op te pakken belemmeringen op basis van belang en momentum.
- Verschillende adviezen/voorstellen richting opdrachtgever en verantwoordelijke besturen.

5 ORGANISATIE

Centraal in het programma staat een compact kernteam dat de beweging Amsterdam Rainproof in gang zet. Het team wordt compact gehouden om zodoende slagvaardig, flexibel en daadkrachtig binnen de doorlooptijd van het programma te kunnen opereren. Het is daarmee is het de spil van de beweging.

Het kernteam gaat het platform verder vormgeven met ambassadeurs van de betrokken organisaties (overheid, bedrijven, instellingen en bewonersorganisaties). Het gaat om personen die zelf regenbestendig denken en doen, dit willen uitdragen en als voorbeeld naar anderen willen fungeren.

Waternet faciliteert het team en stelt de nodige middelen beschikbaar. Waar nodig wordt externe expertise tijdelijk bij het kernteam betrokken. Daarnaast kan het kernteam worden versterkt door verbinders / ambassadeurs van andere diensten.

5.1.1 OPDRACHTGEVER

Waternet is de initiatiefnemer en opdrachtgever van het programma Amsterdam Rainproof. Binnen de organisatie is zijn de verantwoordelijkheden als volgt verdeelt:

- Opdrachtgever – Maarten Claassen
- Verantwoordelijk directielid – Peter Weesendorp
- Programmamanager – Daniel Goedbloed

In de loop van het programma kunnen aanvullende opdrachtgevers van andere organisaties toegevoegd worden. Wanneer relevant wordt hiertoe een stuurgroep ingesteld.

5.1.2 TAAKVERDELING EN SAMENSTELLING KERNTEAM

Het kernteam is volop in ontwikkeling. Het kent een vaste bezetting en zal afhankelijk van de fase worden aangevuld met de benodigde mankracht en expertise. Het kernteam bestaat op dit moment 7 personen.

Onderstaand de huidige samenstelling en rolverdeling weergegeven. Uitgaande van een ideale samenstelling wordt nog gezocht naar een assistent-programmamanager, een communicatie medewerker en projectondersteuning. In de huidige inventariserende fase is er voornamelijk behoefte aan een assistent-programmamanager die het kernteam versterkt.

Naam	Rol
Daniel Goedbloed	Aanjager / Programmamanager Amsterdam Rainproof
Irene Poortinga	Community / Netwerkmanager
Lot Locher	Trekker cluster producten & diensten
Paulien Hartog	Trekker cluster doorwerking
Kasper Spaan	Trekker cluster pilots, projecten en oplossen knelpunten
Eljakim Koopman	Trekker cluster kennis
Caroline Combe	Facilitator en verbinder dienst ruimtelijke ordening

Remko van Diepen	Verbinder Ingenieursbureau Amsterdam
Tjerron Boxem	Stagiaire

5.1.3 AMBASSADEURS

Binnen de gemeentelijke diensten en Waternet is een aantal personen direct of indirect bij Rainproof kernteam betrokken. Dit zijn de ambassadeurs die nodig zijn om het platform uit te breiden. Gedurende de looptijd van het programma zal deze lijst groeien.

- Adviseur communicatie gemeente en politiek
- Mentoren Mayor Bloomberg
- Adviseur verbinding ecologie en strategisch plan Amsterdam
- Stuurgroep Amsterdam Roof Top Solutions (ARTS)
- De Nieuwe Wibauters
- Ambtelijke ambassadeurs komende uit Rainproof doorstart dag (2 april 2014).
- Etc.

5.1.4 STEUN/STUURGROEPEN/KLANKBORDGROEP

Gezien de looptijd van het programma is er voor gekozen om het aantal stuur-/steun- en klankbordgroepen beperkt te houden en veelal aan te sluiten bij reguliere overlegstructuren en daar Amsterdam Rainproof te agenderen. Het gaat hierbij om de wethouderstaf, het bestuur van Waterschap Amstel Gooi en Vecht en een aantal strategische directeurenoverleggen, waaronder het huidige ROER, DV Waternet en de Klimaatraad.

Daarnaast wordt aansluiting gezocht bij de **Eigenarentafel**, waar alle belangrijkste assetbeheerders van de stad in zijn vertegenwoordigd.

Koppeling stadsdeel bestuurscommissies
De stadsdelen elk apart benaderen (afhankelijk van de impact, Oost, Nieuw West, Centrum, Noord, West, Zuid)

Amsterdamse Regenraad

Nieuw te vormen is de Amsterdamse Regenraad. Dit is een gecombineerde steun- en klankbordgroep met daarin Amsterdamse Stadsmakers (overheid, bedrijven, kennisinstellingen en bewoners). Deelnemers zijn een aantal key-stakeholders / belanghebbenden / bijdragen.

6 MIDDELEN

6.1 FINANCIËN

Waternet heeft in het totaal 1.75 miljoen euro gereserveerd voor het uitvoeren van het programma Amsterdam Rainproof. De kosten die hiermee gemoed zijn bestaan uit de volgende onderdelen:

- Loonkosten extern aangetrokken kernteamleden
- Facilitaire kosten kernteam (huisvesting, ICT e.d)
- Onderzoeks- en analysekosten
- Communicatiekosten:
- Opstellen communicatiestrategie
- Ontwikkelen beeldmerk en huisstijl
- Ontwikkeling, productie en verspreiding communicatiemiddelen
- Ontwikkelkosten website/digitaal platform
- Beheerkosten digitaal platform
- Productiekosten van toolkits, apps en andere producten en diensten
- Faciliteringskosten pilots en kleine projecten
- Organiseren bijeenkomsten, symposia, cursussen en workshops

Loonkosten

De kosten voor kernteamleden vanuit Waternet maken geen deel uit van de loonkosten. De loonkosten van deze leden zijn/worden verdisconteerd via betreffende jaarplannen van de sectoren/afdelingen, waarbinnen de medewerkers functioneel werkzaam zijn.

Het kernteam is open georganiseerd en andere diensten zoals DRO, OGA en DIVV kunnen vertegenwoordigers laten deelnemen. De loonkosten van deze personen worden in principe *in kind* vanuit de dienst of organisatie geleverd.

Subsidie en cofinanciering

Amsterdam Rainproof is een unieke aanpak, wat het mogelijk maakt aanvullende financiering te vinden, bijvoorbeeld in de vorm van subsidies of cofinanciering door nieuwe partners. Mogelijkheden hiervoor worden verkend met RIONED, STOWA, het Deltaprogramma (klimaatbestendige stad), e.d.

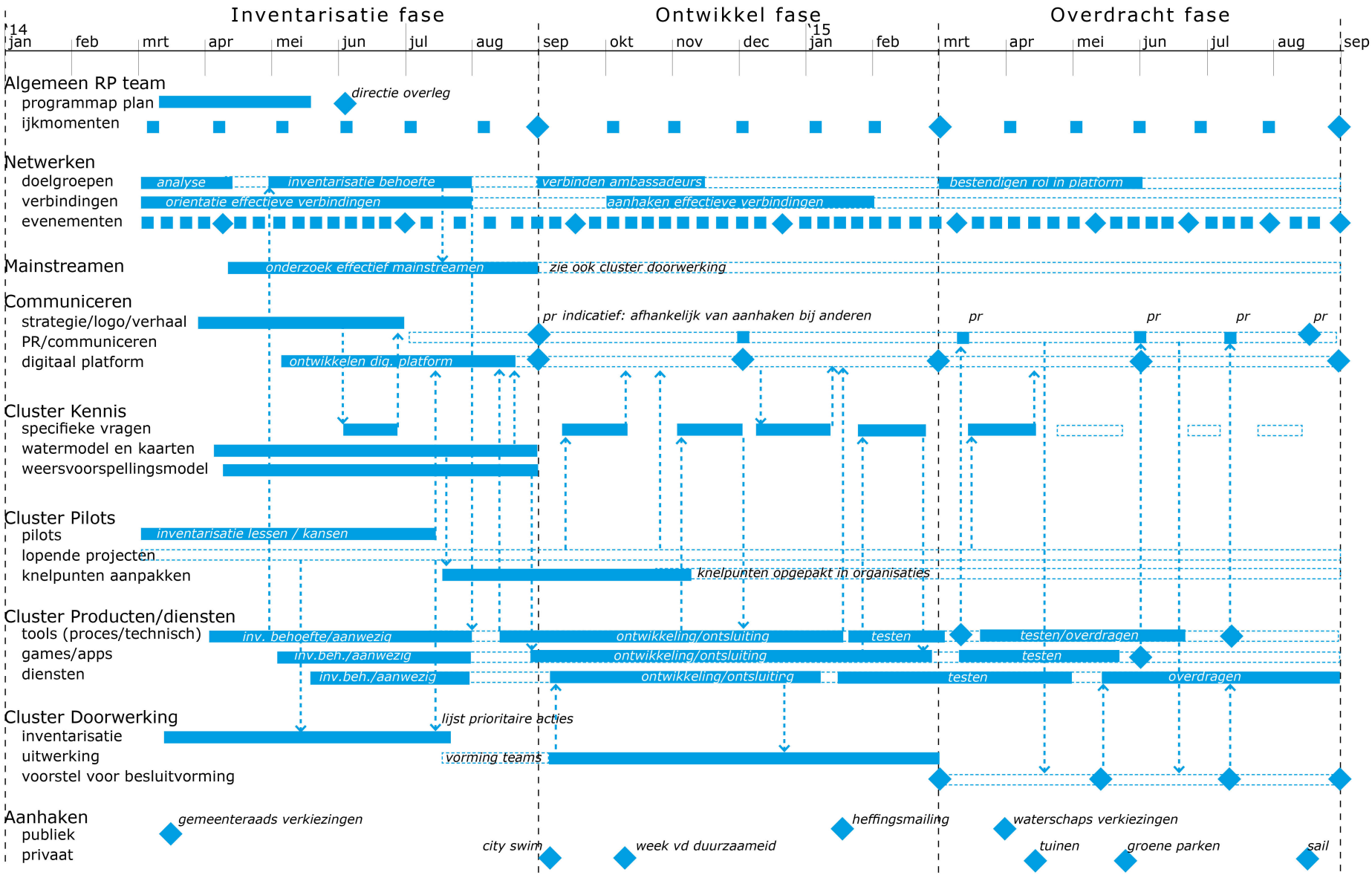
6.2 HUISVESTING

Voor Amsterdam Rainproof is gedeeldeigenaarschap met anderen buiten Waternet cruciaal. Het kernteam wil gemakkelijk en zelfstandig de verbinding met de stad kunnen maken. Voor het huisvesten van het programma is de keuze gevallen op Pakhuis De Zwijger aan de Piet Heinkade 179 te Amsterdam. Een groot voordeel van het Pakhuis is dat, via zijn netwerk en evenementen een directe verbinding met stadsmakers, kennisinstituten en andere betrokkenen te verkrijgen is.

7 PLANNING

Het programma bevindt zich momenteel in de eerst fase, de inventarisatiefase. Op basis van deze inventarisatie wordt de planning van de volgende fases aangevuld en aangescherpt. De planning voor de periode na september 2014 is in dit programmaplan dan ook nog globaal.

De planning van het programma is weergegeven in een tabel op de volgende pagina.

Inventarisatie fase
Ontwikkel fase
Overdracht fase
14
15
jan
feb
mrt
apr
mei
jun
jul
aug
sep
okt
nov
dec
jan
feb
mrt
apr
mei
jun
jul
aug
sep
Algemeen RP team
programmap plan
ijkmomenten
directie overleg
Netwerken
doelgroepen
verbindingen
evenementen
analyse
inventarisatie behoefte
verbinden ambassadeurs
bestendigen rol in platform
orientatie effectieve verbindingen
aanhaken effectieve verbindingen
Mainstreamen
onderzoek effectief mainstreamen
zie ook cluster doorwerking
Communiceren
strategie/logo/verhaal
PR/communiceren
digitaal platform
pr indicatief: afhankelijk van aanhaken bij anderen
pr
pr
pr
pr
ontwikkelen dig. platform
Cluster Kennis
specifieke vragen
watermodel en kaarten
weersvoorspellingsmodel
Cluster Pilots
pilots
lopende projecten
knelpunten aanpakken
inventarisatie lessen / kansen
knelpunten opgepakt in organisaties
Cluster Producten/diensten
tools (proces/technisch)
games/apps
diensten
inv. behoefte/aanwezig
ontwikkeling/ontsluiting
testen
testen/overdragen
inv.beh./aanwezig
ontwikkeling/ontsluiting
testen
inv.beh./aanwezig
ontwikkeling/ontsluiting
testen
overdragen
Cluster Doorwerking
inventarisatie
uitwerking
voorstel voor besluitvorming
lijst prioritaire acties
vorming teams
Aanhaken
publiek
privaat
gemeenteraads verkiezingen
city swim
week vd duurzaameid
heffingsmailing
waterschaps verkiezingen
tuinen
groene parken
sail

8 RISICO'S EN RISICOBEHEERSING

Voor het bereiken van de beoogde doelen en resultaten van Amsterdam Rainproof is het nodig om aandacht te besteden aan mogelijke risico's, die het uitvoeren van het programma kunnen beïnvloeden. Gekozen is voor een risicomanagement aanpak, waarbij aan het begin van het programma goed wordt nagedacht over de mogelijke risico's en dit regelmatig te blijven evalueren.

In de eerste fase wordt een risico werksessie georganiseerd om de risico's te identificeren (gebeurtenissen) en te analyseren (kans + effect). Deze sessies worden begeleid door een risico specialist van Waternet: Otto Reinstra.

De volgende risico's voor het programma zijn al onderkend en bijbehorende oplossingen voorgesteld:

- 'Natuurlijke' aansluiting bij andere thema's maakt Rainproof kwetsbaar om op de achtergrond te raken zodra andere thema's aansluiten – afbakening in doelstellingen en resultaten op extreme neerslag – verbindingen omarmen mits deze doelondersteunend zijn.
- Onthechting kernteam buiten Waternet en snelheid leiden tot verminderde commitment van Waternet organisatie – rol verbinders kernteam, communicatie momenten met waternet en wekelijkse aanwezigheid kernteam leden bij waternet.
- Onzekerheden over reorganisatie Gemeenteorganisatie Amsterdam – Rainproof ambassadeurs betrekken en inzetten op ambtelijk niveau.
- Veranderende politieke verhoudingen leiden tot wisselend draagvlak – draagvlak stimuleren door kers op taart van Rainproof te zoeken en breed platformaanpak.
- Tijd en middelen blijken gedurende het programma ontoereikend – heldere relatie opdrachtgever en kernteam met vaste evaluatie momenten inbouwen. Kosten moeten door kern-verantwoordelijken gedragen worden.
- Gegeven de aard en aanpak zijn resultaten Rainproof niet zichtbaar – belangrijke rol bewustwording in communicatiestrategie.